

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЕМЕРДЖЕНТНОСТІ СИСТЕМИ ПРОЯВЛЕННЯ ПРАВ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ЗЕМЛЮ ТА ЇЇ ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

О.І. Ковалів

*Інститут агроекології і природокористування НААН (м. Київ, Україна)
e-mail: okovaliv@ukr.net; ORCID: 0000-0003-4908-7963*

У статті розкрито вимоги невідкладної інституалізації чинних земельних норм Конституції України, оскільки здійснювана впродовж тридцятиріччя так звана «земельно-аграрна реформа» в Україні не відповідає декларованим земельним правочинам, які націлюють на розвиток і реальне економіко-правове укріплення української державності. Метою статті є обґрунтування основних засади емерджентності системи проявлення прав власності Українського народу на землю та її природні ресурси в процесі звершення земельної реформи в Новій Україні як нової парадигми, що розгортає на вищому квантовому рівні розуміння функціонування синергетичної ролі чинних норм конституційного земельного прагматизму, — з позиції законних інтересів всіх громадян України. Розкрито принципи відмінності земельних норм Конституції України (ст. 13, 14) від Конституції Російській Федерації (ст. 9). Встановлено, що в існуючому гібридному середовищі деградації і протистояння розвитку держави з боку антиконституційної корупційної системи, виникла потреба в розблокуванні спротиву — в конституційний спосіб, шляхом надання негайного і справедливого офіційного тлумачення сутності чинних конституційних земельних норм Конституційним Судом України. З'ясовано, що через відсутність упродовж чверть століття також конституційно декларованого спеціального Закону України «Про право користування природними об'єктами права власності Українського народу», порушуються права їх власника (всіх громадян України) і відбувається самочинне використання капіталу нації. Як наслідок, не нормуються права, обов'язки і відповідальність користувачів природних об'єктів, а також повноцінні вимоги щодо їхнього раціонального використання й охорони на платній основі за встановленими регламентами. Доведено необхідність невідкладного введення, здійсненої дотепер, земельної реформи — в чинне конституційне поле України, забезпечуючи інституалізацію конституційних норм стосовно землі та її природних ресурсів як природних об'єктів права власності Українського народу і основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави. Запропоновано прийняти ряд відповідних законодавчих і нормативно-правових актів.

Ключові слова: когнітивна земельна економіка, земля та її природні ресурси, звершення земельної реформи, система, земельний капітал нації.

ВСТУП

У Новій Україні, як в обновлюваній за своєю гносеологічною сутністю — державі, коли дедалі частіше, як на наше розуміння, вживається справедлива предковична її назва «Україна-Русь», чинна Конституція України однозначно декларує те, що земля та її природні ресурси (стисло «земля») є природними об'єктами абсолютного права власності Українського народу — всіх громадян України (ч. 1 ст. 13 КУ) — основним національним багатством, що де-юре перебувають під особливою охороною держави (ч. 1 ст. 14 КУ) [1].

Такі природні об'єкти (головний непозичений земельний капітал нації) не можуть змінювати свого власника і конституційно допускається лише «користування» ними, без «володіння» і «розпорядження», — дослівно: «Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону» (ч. 2 ст. 13 КУ) [1]. Все решта, навпаки, мусить бути по максимуму — у «приватних руках» громадян України.

Нами доведено, що лише конституційно-вмотивована система когнітивної земельної економіки природокористування (землекористування), що діє за закона-

ми живої і неживої природи та суспільства на такій конституційній основі — у взаємозв'язку з іншими нормами Основного Закону України (ст. 1, 2, 3, 4, 5 КУ) [1], забезпечить становлення українців заможними і повноправними громадянами унітарної, суверенної та незалежної, демократичної, соціальної, правової держави «Україна», територія якої в межах чинного кордону є (має бути) цілісною і недоторканою [2].

Однак, де-факто, така унікальна конституційна формула стосовно землі та її природних ресурсів як природних об'єктів права власності Українського народу впродовж чверть століття залишена в гібридний спосіб поза увагою, — не лише «владних мужів», але й також переважної більшості наукових і педагогічних «авторитетів», особливо «правників».

Як наслідок, з моменту ухвалення Конституції України, не розроблено і не прийнято необхідні закони й механізми для практичної імплементації унікального конституційного земельного права власності Українського народу на «землю та її природні ресурси» як на природні об'єкти, у т. ч. «Про користування природними об'єктами права власності Українського народу», які оцінюються в грошовому еквіваленті — понад 90 трлн дол. США, де на кожного громадянина припадає близько по 2 млн дол. США.

Така внутрішня бездіяльність (саботування) під безпосереднім зовнішнім гібридним впливом проімперської Російської Федерації, зумовила до гальмування розвитку української держави, безправності і бездохідності громадян — від належної частки власності в капіталі нації. Відбувається знищення життєвого й економічного простору держави — в агресивний терористично-воєнний спосіб, анексуючи і захоплюючи частину території України.

Оскільки, героїчні сини й дочки — нашої матері України-Руси — відважно започаткували закономірний глобальний кінець (крах) «рашистської всесвітньої імперії зла й тероризму...» — в смертельних боях російсько-української війни (2014–

2022 рр.) — За волю!.. — За правду!.. — За Український народ!.. — на «рідній предковічній землі», нами вбачається, що складовою остаточної перемоги «правди — над брехнею й невіглаством» має стати невідкладне проявлення повноцінної імплементації прав власності Українського народу на землю та її природні ресурси — основне національне багатство як емерджентності системи «Нової парадигми звернення земельної реформи в Новій Україні».

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Останнім часом спостерігається велика кількість наукових досліджень і надрукованих праць, що присвячені напрямкам розвитку земельної політики, в основному як ринковим земельним відносинам (купівлі-продажу) на землях сільськогосподарського призначення — з позицій приватних інтересів. Розглянуто низку проблем з економічних та екологічних відносин прав власності на землю [3]. Актуалізуються також питання капіталізації, екологізації та маркетингу земельних ресурсів, підвищення ефективності організаційних структур управління ними, шляхом проведення цифрування, землеустрою, землепорядкування та зонування території, формуючи на такій основі умови сталого (збалансованого) землекористування, переважно, з позицій раціонального використання й охорони земель та підвищення родючості ґрунтів. Ці питання порушували у свої працях: М. Геєць, Д. Добряк, В. Жук, В. Коваленко, О. Ковалишин, П. Кулініч, Р. Курильців, А. Мартин, А. Мірошниченко, А. Третяк, Г. Шарий, М. Хвесик, О. Ходаківська та ін.

Однак, жоден із них, окрім автора цієї праці, не враховував конституційні вимоги щодо повноцінної-цілісної імплементації в інтересах всіх громадян України прав власності Українського народу на землю та її природні ресурси (стисло «земля»), які конституційно визнаються «основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави» [1]. Як не дивно, але на пострадянському просто-

рі економічні системи господарювання і розуміння процесу природокористування та землекористування в нашій державі залишаються незмінними. Зокрема, порівнюючи економічні системи України та Російської Федерації, Р.В. Яковенко (2022) вказує на те, що вони мають абсолютну більшість спільних рис, тому можна уявити, що агресія проти нашої держави здійснюється саме задля збереження спільних принципів організації економічних відносин. Характеристика вказує на те, що між економічними системами України та РФ існують 22 спільних характеристик та лише 5 відмінних [4].

Тому, в «кращому» випадку, нові конституційні земельні норми згадується спотворено, — в ракурсі пропозицій фрагментарного узаконення прав власності Українського народу лише на землі загального використання (під річками, вулицями, площами і т.д.) як на суспільну власність [5].

З цих та інших причин, ця проблематика потребує більш фахового і відвертішого та доволі відповідальнішого наукового обговорення і прийняття відповідних висновків, що базувалися б на об'єктивних законах живої і неживої природи та суспільства і узгоджувалися б з чинними нормами Основного Закону України.

Метою статті є обґрунтування основних засади емерджентності системи проявлення прав власності Українського народу на землю та її природні ресурси в процесі звершення земельної реформи в Новій Україні як нової парадигми, що розгортає на вищому квантовому рівні розуміння функціонування синергетичної ролі чинних норм конституційного земельного прагматизму, — з позиції законних інтересів всіх громадян України.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Уже майже два місяці (з 24 лютого 2022 р.) — весь «цивілізований світ» допомагає Українському народу боронити «власну землю», яка конституційно визнана основним національним багатством (головним земельним капіталом нації), що

перебуває під особливою охороною держави, і де-юре належить із часу проголошення незалежності, саме йому, — Українському народу. На жаль, це право власності поки що, — залишається «паперовою декларацією»...

Наявність такої проблеми пояснюється тим, що нехтуючи чинними нормами Декларації про Державний суверенітет України (16 липня 1990 р.), пізніше — Конституції України (28 червня 1996 р.) [1] стосовно землі та її природних ресурсів як природних об'єктів абсолютного права власності суверенного і незалежного Українського народу (всіх громадян), органи державної влади і місцевого самоврядування застосовують в українському державотворчому, а також в господарському просторі, дотепер, прорадянські законодавчі норми, які були сформульовані для поневоленних народів «радянської імперії», — за відомим принципом «розділяй і владарюй».

Така «діяльність» (бездіяльність) має неабиякий негативний вплив й на економічний розвиток держави і вважається «злостіною пухлиною» і місцем «заритої земельної собаки», що руйнує конституційний лад в Україні. Однак, як на наше розуміння, таке «джерело зла» не надто замасковано і не є засекреченом.

Зокрема, Російська Федерація, як правонаступниця комуністичної імперії, продовжує застосовувати саме такі норми для підвладних, фактично поневоленних народів у вигляді «федерації», і декларує — в своїй Конституції (ст. 9), дослівно: «1. Земля та інші природні ресурси використовуються й охороняються в Російській Федерації як основа життя і діяльності народів, що проживають на відповідній території. 2. Земля та інші природні ресурси можуть перебувати у приватній, державній, муніципальній та інших формах власності» [6].

На відміну від Конституції Росії, Основний Закон України (ч. 1, ст. 13 КУ) [1] чітко й однозначно декларує: «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси (скорочено «земля та її природні ресурси», або «земля»), які знаходяться в межах території України, при-

родні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу» і водночас «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави» (ч. 1 ст. 14 КУ) та є головним непозиченим земельним капіталом нації.

Ця унікальна формула «земля та її природні ресурси» (тут ключова норма «її») стала цементуючою основою до становлення України суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою, що поширюється на всю її територію, унітарною державою. Адже природні ресурси — це сукупність об'єктів і систем живої та неживої природи (скорочено — природні об'єкти), компоненти природного середовища, що оточують людину, які використовуються в процесі суспільного виробництва для задоволення матеріальних і культурних потреб людини та суспільства. Природні ресурси класифікують за різними критеріями: приналежністю до тих чи інших компонентів природи (мінеральні, кліматичні, лісові, водні тощо); можливістю відтворення в процесі використання — на вичерпні (поновлювані й неповновлювані) і невичерпні та ін. До природних ресурсів входять сонячна, вітрова та інші енергії, атмосфера, гідросфера, наземна рослинність, ґрунт, тваринний світ, мікробіота, мікроелементи, корисні копалини, ландшафти та інші природні об'єкти.

Нормативно-господарське розуміння норми «земля та її природні ресурси» (стисло «земля») є кардинально відмінним від проімперської звуженої сутності слова «земля», яка зводиться — до розуміння: «ґрунт», «поле» як «агроресурс». Слово «земля» ставиться ними (ворогами України) в один ряд — із надрами, лісами, повітряним простором, водними та іншими природними ресурсами, застосовуючи ілюзорний антиконституційний вираз «земля та інші природні ресурси». Саме це формулювання в гібридний спосіб, на превеликий сором, дублюється в нашій посткомуністичній державі до цього часу. Очевидно, що цьому стану також сприяє переважна

більшість українських вчених і педагогів, особливо правників, а відтак й їхні «учні», які нуртують в усіх гілках органів державної влади (законодавча, виконавча і судова) та місцевого самоврядування.

Натомість, Основний Закон України, на відміну від інших держав, однозначно визнає єдиним й абсолютним власником землі та її природних ресурсів як природних об'єктів — Український народ (всіх громадян України). Тому, з моменту прийняття Конституції України, вимагалось провести делімітацію і демаркацію кордону, повноцінну поіменну реєстрацію всіх громадян України, в т. ч. на предмет «єдиного громадянства», проведення обліку і взяття на повноцінний баланс власника (всіх громадян України) усіх природних об'єктів (ресурсів), забезпечуючи повноцінне функціонування Національного кадастру природних об'єктів, у т. ч. Державного кадастру ґрунтів в агроландшафтах України (Державний кадастр агросфери України), моніторингу і контролю... Для цього мала бути створена відповідна поза-відомча Національна земельна установа, на кшталт Національного банку України (рис. 1) [7].

Така національна земельна установа, має виконувати роль утримувача землі та її природних ресурсів (природних об'єктів права власності Українського народу); здійснювати державну реєстрацію земельних ділянок і нерухомого майна та природних ресурсів (природних об'єктів), пов'язаних з ними, та прав власності на них (єдина державна реєстраційна система); від імені держави забезпечувати і гарантувати права власності; розпоряджатися коштами, зокрема й тими, що надходять від першої ренти (вартісним еквівалентом основного національного багатства); виконувати роль генератора і стимулятора формування Державного та місцевих бюджетів, поповнювача золотовалютних запасів, гаранта збереження цілісності території України, продовольчої та енергетичної безпеки тощо [7].

Водночас вимагалось, з моменту прийняття Основного Закону України, надати

Рис. 1. Логічна схема Національної земельної установи України

Примітка: розроблено автором [газета «Урядовий кур'єр» від 8 липня 2014 р.].

статус (законодавчо і на практиці) кожному громадянину України (разом — Українському народу), котрий є живим та має лише єдине громадянство (вимога ст. 4 КУ) [1], співзасновника держави і повноправного співвласника землі та її природних ресурсів (основного національного багатства).

На превеликий жаль, цих засадничих кроків не було зроблено. Мусимо констатувати й той факт, що здійснювана так звана «земельно-аграрна реформа» в Україні не введена в чинне конституційне поле до цих пір і наслідки не імплементації конституційних норм стають дедалі відчутнішими, особливо в сільській місцевості, та негативно впливають на функціонування природних агроландшафтів, на стан родючості ґрунтів, на навколишнє природне середовище [8].

За таких передумов, олігархічні клани — в антиконституційний корупційний спосіб, експлуатують всі природні об'єкти

(всіх категорій землі) як, начебто власні, в тому числі й ґрунти, що є — основною складовою головного непозиченого капіталу нації...

Як наслідок, зневажливе ставлення до Основного Закону України (ст. 13 і 14 КУ) [1] позбавляє всіх разом громадян України конституційного права власності на «основне національне багатство», і кожного зокрема, — на свою законну частку цього капіталу.

Така бездіяльність (внутрішнє саботування) нівелює людський інтерес до українського громадянства і водночас не заважає зовнішньому ворогові безкарно і нахабно порушувати, не лише державний кордон та наше священне право власності, але й знищувати і руйнувати (ракетами, бомбами, мінами, снарядами) та забруднювати різними (хімічними, технічними, бактеріологічними) чинниками, в прямому розумінні цих слів, — природні об'єкти й ландшафти, родючі ґрунти й водні джерела — головний

земельний капітал нації як, начебто «нічийний», завдаючи всім нам неабиякої матеріальної й екологічної шкоди...

Спостерігається — ще гнітючіше відчуття в громадян, які вимушено стали біженцями чи переселенцями, в яких зруйновано помешкання і втрачена матеріальна власність тощо. Зникає будь-який інтерес — повертатися в Україну.

Дивує й те, що українські «слуги народу», незалежно від партійної приналежності, котрі через російсько-українську війну, лише на 31-му році незалежності знайшли в собі мужність об'єднатися проти ворога, так і не спромоглися (з початку воєнної агресії) виправляти свої «помилки» — в цій проблематиці...

Насправді, все це має ознаки прямого злочину, оскільки право законодавчої ініціативи належить Президентові України, народним депутатам і Кабінетові Міністрів України (ст. 93 КУ) [1].

Ці та інші антиконституційні чинники спричинили рух до керованого «хаосу», особливо в агросфері, в якій наглядно проявилися наслідки корупційних і олігархічних схем (мораторій, рейдерство, самоправство, безвідповідальність тощо), а також до російської воєнної агресії, які спонукають громадян України захищатися і діяти «тут і зараз» — на основі конституційного прагматизму. Детальніше йдеться в нашій науково-практичній статті «Звершення земельної реформи в Україні за когнітивним принципом позитивної часової преференції». Нами доведено, що критичний історичний вибухоподібний момент (точка біфуркації) закономірно наступив наприкінці 2021 р. [9].

Таким чином, настає кінець не усвідомлюваній та спантеличеній пасивності знедолених і зневірених колгоспно-радгоспних «пайовиків» — у земельному шулерстві під назвою «земельна реформа», які виявилися безпосередніми учасниками цієї прорадянської афери, що дозволила знищити українське селянство (генофонд нації) і трансформувати їхню землю в так звані «агрохолдинги» [10]. Просвітлюється свідомість й інших громадян на фактич-

ну експлуатацію олігархічними кланами й всіх інших категорій землі (житлового, промислового та громадського будівництва, лісівництва, транспорту, зв'язку, енергетики, гірничовидобувної промисловості, оборони, водно-господарської, природно-заповідної, природоохоронної, оздоровчої, рекреаційної історико-культурної та іншої діяльності) як ресурсів, що конституційно є їхньою (Українського народу) власністю.

Насамперед, простір земельного антиконституційного невігластва ліквідує сприйняття й адресне застосування слова «земля» — у двох його основних сутностях конституційного права власності (ст. 13, 14, 41 КУ) [1], а саме:

– на землю та її природні ресурси (надра, ґрунти, ліси, повітряний простір, водні та інші ресурси) як на природні об'єкти права власності Українського народу — основне національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави і є головним природним (земельним) капіталом нації;

– на земельну ділянку (межу) як на об'єкт цивільних прав (нерухомість), що перебуває у власності громадян, юридичних осіб чи держави (приватна, комунальна і державна) і є земельним капіталом її власника.

За таких умов і на такій основі конституційно гарантується громадянам, юридичним особам та державі набуття і реалізація права власності на відповідно сформовані земельні ділянки (землю) та господарювання на них, що виступають відповідними об'єктами не лише цивільних прав, а й обов'язків та вимог (дотримання регламентів) щодо природокористування і гарантій соціальної спрямованості економіки. Саме такі суб'єкти права власності (приватна, комунальна і державна) на земельні ділянки (землю) є рівними між собою і перед законом і не можуть конкурувати з правом власності українського народу на природні об'єкти (землю).

В умовах ринкової економіки відводиться ключова роль формуванню нових механізмів взаємодії цих земельних прав

та інтересів, що капіталізуються шляхом одержання прибутків (доходів), завдяки появі реального власника на конкретну земельну ділянку, в межах якої й виникає «право користування природними об'єктами права власності народу відповідно до закону», — як цього вимагає ч. 2 ст. 13 Конституції України [1], і на який (закон) влада поки що — не спромоглася...

Ця ключова вимога як норма, що є своєрідною аксіомою — лише «користуватися» природними об'єктами права як чужим ресурсом і капіталом, а не «володіти» і не «розпоряджатися» ними, сприяє створенню доданої вартості (особливо в процесі землеробства, лісівництва, садівництва) і генерує непозичений капітал нації, розкриваючи повноцінне право власності Українського народу на землю та її природні ресурси. Тому в усіх цивілізованих країнах світу сплачується земельна рента (єдиний земельний податок) за користування природними об'єктами. Власник земельної ділянки як об'єкт цивільних прав (переважно — має бути відповідальним господарем — користувачем природних об'єктів), повинен сплачувати також податок на нерухомість за місцем знаходження ділянки.

За таких вимог, ми вважали і вважаємо, що в Україні проблема не з ринком землі чи мораторієм на неї, а з першорядною необхідністю подолати гібридну брехню стосовно сутності та адресного застосування самого слова «земля» і зрозуміти, що бажана аграрна реформа є лише особливою складовою повноцінної земельної реформи [11].

Водночас центральними й важливими чинниками функціонування емерджентності системи проявлення прав власності Українського народу на землю та її природні ресурси (природні об'єкти) як синергетичної ролі чинних норм конституційного земельного прагматизму, — є утвердження рішучої позиції таких законних інтересів.

Тому, саме «тут і зараз» необхідно зробити такі довгождані, невідкладні й першочергові кроки...

По-перше, треба негайно (фактично необхідно було вже 25 років поспіль — з моменту прийняття Конституції України) законодавчо і на практиці визнати (надати статус) кожного громадянина України (разом — Український народ), котрий є живим та має лише єдине громадянство (вимога ст. 4 КУ), співзасновником держави і повноправним співвласником землі та її природних ресурсів (основного національного багатства).

По-друге, оскільки, відповідно до Конституції України, земля та її природні ресурси (стисло «земля») як природні об'єкти права власності Українського народу — всіх громадян України (ч. 1 ст. 13 КУ) є основним національним багатством і перебуває під особливою охороною держави (ч. 1 ст. 14 КУ) [1] та є головним земельним капіталом нації, необхідно невідкладно оцінити і взяти їх (об'єкти) на загальнонаціональний баланс у спеціалізованій національній земельній установі, сформованій на зразок Національного банку України [7].

Заодно здійснити у відповідних загальнонаціональних системах геопростору держави пооб'єктний опис усіх природних ресурсів (у розрізі існуючих користувачів) і їхню класифікацію за цільовою придатністю та вимогами (регламентами) національного господарювання (користування ними). Узгоджено «профільтрувати» всі існуючі бази даних (інформаційні й реєстраційні системи) стосовно земельних відносин і природокористування, на предмет достовірності й відповідності здійснених процедур, у т. ч. з набуття прав, — чинним нормам Основного Закону України (особливо першого розділу) як нормам прямої дії, — незалежно від стану й приналежності будь-чого і будь-кого...

Такі камеральні, процедурні й процесуальні роботи виконуються в усьому геопросторі України (в межах державного кордону) як складові «Звершення земельної реформи в Україні: нова парадигма» узгоджено і миттєво (на основі достовірних матеріалів) — у процесі тотального кадастрування прав загальнонаціональної

власності (основного національного багатства) Українського народу (пооб'єктно) — для всіх громадян України (поіменно).

У результаті проведеної роботи, кожен громадянин набуває (на момент практичної реалізації (імплементції) конституційних положень) статусу співзасновника держави і одержує (в грошовому еквіваленті) рівновелику неуспадковану засновницьку частку (від народження — до смерті) в статутному капіталі нації (основного національного багатства). Така реальна частка (в грошовому еквіваленті) фіксується (реєструється) пожиттєво на особистому рахунку кожного громадянина України (повторюся — лише з єдиним громадянством) в спеціалізованій національній земельній установі. За попередніми розрахунками, розмір частки для початку становитиме в еквіваленті — понад 200 тис. дол. США.

Доведено, що лише на такій основі з'являється можливість, не лише щомісячно поповнювати довічний особистий фонд кожного такого громадянина України для власного розвитку і зростання, а й створюються об'єктивні передумови прозорого і повноцінного функціонування та розвитку збалансованої некорумпованої конституційно вмотивованої системи земельних відносин і природокористування в Новій Україні — як збалансованих інтересів усіх учасників (власників і користувачів) такого процесу.

Важливо, що державотворення і становлення комфортної життєдіяльності в нашій державі проходитиме за участі й під контролем усіх громадян України, які зможуть вільно й відповідально на приватній основі здійснювати підприємницьку та будь-яку іншу діяльність пов'язану з природокористуванням. Однозначно проявлятимуться стабільні системи генерування непозиченого інвестиційного капіталу нації та зростання обсягів доданої вартості вітчизняної продукції і як наслідок — ріст обсягів національного чистого прибутку.

Функціонування та розвиток такої когнітивної земельної економіки (КЗЕ), що враховує дії об'єктивних законів живої і

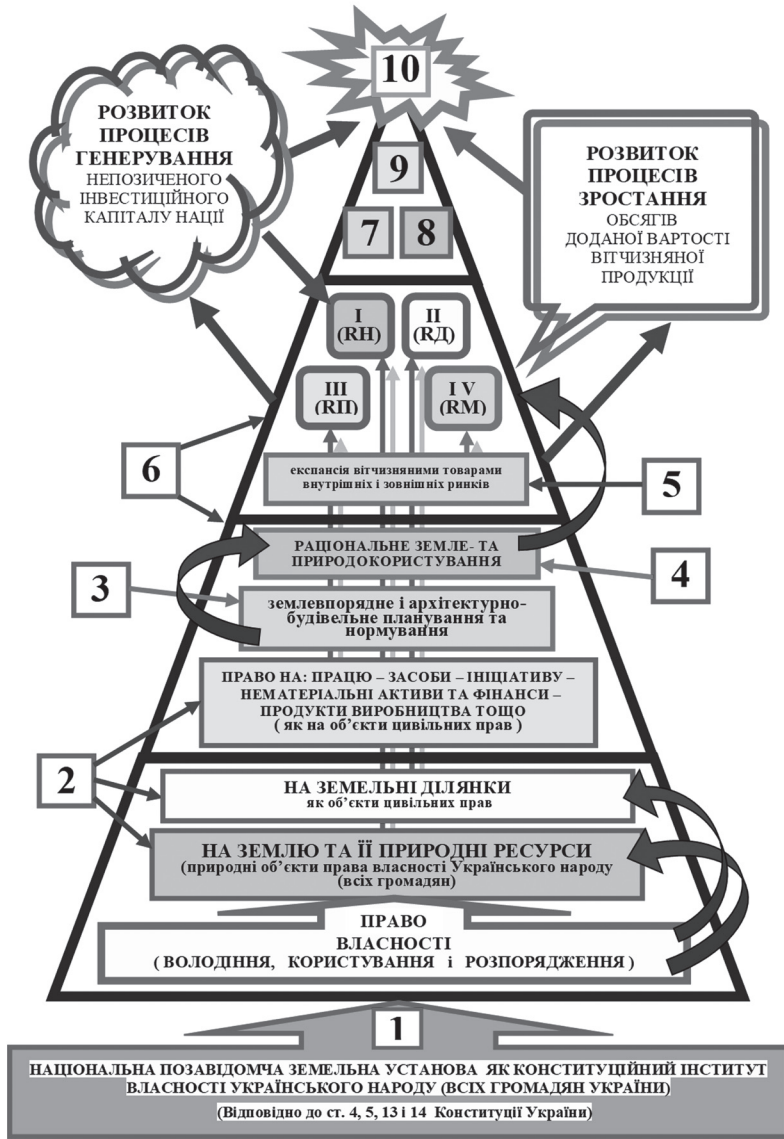
неживої природи та суспільства, відбуватиметься — на користь всіх громадян України (Українського народу) і всіх учасників землеприродокористування, яку нами сформульовано «вперше» та стисло її віддзеркалює — так звана: «Когнітивна Піраміда — Олександера Коваліва» (рис. 2) [2].

У цьому зв'язку, відповідно до когнітивного моделювання, в межах всієї соціально-економічної системи функціонування і розвитку Нової України (державного регулювання і дерегуляції), обов'язково і безапеляційно визначаються умови та параметри реформування не лише всіх існуючих державних інститутів з питань землі та її природних ресурсів, але й всіх інших чинників впливу, забезпечення та гарантій такого рівня комфортної життєдіяльності, насамперед — судової системи, оскільки без чесних судів жодного звернення й розвитку на відбудуватиметься.

Щоб цього досягти і прискорено виправити існуючий ганебний стан, знешкодити корупційні схеми і безпомилково реалізувати в Україні конституційно-вмотивовану політику стосовно землі та її природних ресурсів як основного багатства нації, що конституційно належить всім громадянам, ми сподівалися одержати офіційне й справедливе тлумачення Конституційного Суду України — чинних земельних норм Основного Закону України (ст. 13 і 14 КУ) [1]. Хоч, процес триває за незрозумілим регламентом, ми не втрачаємо віру в його «чесність» [12].

Сподіваємося також, що з метою професійного виправлення антиконституційного становища в законотворчій роботі Верховної Ради України, особливо щодо справедливої імплементції декларованих конституційних земельних прав громадян України, її голова — Руслан Стефанчук, доктор юридичних наук, дійсний член (академік) Національної академії правових наук України (з 2020 р.), розпорядження Голови Верховної Ради України від 30 грудня 2021 р. № 502, утворив Науково-консультативну раду при Голові Верховної Ради України і затвердив її персональний

Рис. 2. Структурна модель функціонування ієрархічної динамічної системи звершення земельної реформи в Україні в рамках когнітивної земельної економіки:

1 – позавідомче функціонування національної земельної установи як конституційно вмотивованого загальнонаціонального інституту; 2 – інституціоналізація державного регулювання спільних та інших відносин в частині національних інтересів і зростання інноваційної ренти; 3 – забезпечення формування й функціонування сталих суб'єктів власності і господарювання; 4 – вільний розвиток приватної ініціативи та підприємництва; 5 – стимулювання виробництва і реалізації вітчизняної продукції з високою доданою вартістю; 6 – гарантії безпеки громадян і їхньої діяльності та прав власності; 7 – Державний бюджет України; 8 – місцеві бюджети громад; 9 – сімейні бюджети громадян України; 10 – формування комфортного простору і умов життєдіяльності в чистому і здоровому довіллі всіх громадян України (піраміда функціонування когнітивної земельної економіки – так звана «Когнітивна піраміда Олександра Коваліва»).

Джерело: автор – Олександр Ковалів.

склад у кількості 99 осіб (майже всі доктори юридичних наук), з них 4 кандидати юридичних наук і 1 адвокат.

Мусимо констатувати й той факт, що з перемогою над «рашизмом» — в Україні якнайшвидше переможе українська «конституційна правда» і відбудеться прозріння, не лише в органів державної влади (законодавча, виконавча і судова), але й в наукових та педагогічних авторитетів, — що стане підтвердженням справжнього служіння і відданості Українському народу — всім громадянам України...

Разом із тим (не очікуючи «чуда») ми переконані, що Рада національної безпеки і оборони України — повинна негайно приступити до реалізації обґрунтованих нами і узагальнених у вигляді кроків: «Основні засади реформування земельних відносин і природокористування в Україні — в інтересах всього Українського народу», оскільки дані напрацювання є конституційно вмотивованими, науково обґрунтованими і публічно обговореними...

Для цього, Гаранту Конституції України чи ініціатору (ініціаторам) реалізації нової парадигми звернення земельної реформи в Україні, треба терміново визначитися з фазовою групою, яка б на професійній основі за нашою участю підготувала (пакетом) — проекти рішень РНБО і законопроектів та нормативно-правових актів як першочергових кроків, а також відповідально й системно супроводжувала б їх — до остаточного прийняття, зокрема:

– Загальнонаціональні засади конституційних норм щодо землі та її природних ресурсів як природних об'єктів права власності Українського народу — основного національного багатства України, що перебуває під особливою охороною держави (рішення РНБО).

– Програмні основи звернення конституційно вмотивованої земельної реформи в Україні, які розкриватимуть комплексні організаційно-економічні заходи й механізми їх здійснення (рішення РНБО).

– Закон України «Про Національну програму Звернення земельної реформи в Україні: нова парадигма» (ВРУ).

– Закон України «Про персоніфікацію громадян України, які є співвласниками землі та її природних ресурсів — головного земельного капіталу нації, що є природними об'єктами права власності Українського народу» (ВРУ).

– Закон України «Про Національну установу землі та її природних ресурсів України (Національну земельну комору України)», утворювану за аналогією до Національного банку України (ВРУ).

– Закон України «Про право користування природними об'єктами права власності Українського народу» (ВРУ).

– Закон України «Про економіко-правову відповідальність користувачів землі та її природних ресурсів як об'єктів права власності Українського народу — основного національного багатства України» (ВРУ).

ВИСНОВКИ

Прогнозується, що повноцінна реалізація окреслених та інших загальнонаціональних кроків, а також відповідних заходів на місцевих рівнях як головних механізмів захисту прав всіх громадян на комфортну життєдіяльність в конституційному полі України, дасть можливість у короткостроковій перспективі забезпечити:

– Введення в конституційне поле України так звану земельно-аграрну реформу і створення передумов до комплексних ринкових земельних відносин, в тому числі стосовно земельних ділянок (паїв) і природних об'єктів сільськогосподарського призначення.

– Визнання і реєстрацію кожного громадянина України (разом — Український народ), котрий є живим та має лише єдине громадянство (для неповнолітніх дітей — обов'язково батьки мають мати лише єдине громадянство) — співзасновником держави і повноправним співвласником землі та її природних ресурсів (головного земельного капіталу нації).

– Взяття всіх природних об'єктів права власності Українського народу як основного національного багатства (головного земельного капіталу нації) — на загально-

національний позавідомчий баланс у новоствореній Національній земельній установі (Національна земельна комора України).

– Здійснення реєстрації (в грошовому еквіваленті) рівновеликих позитивних неуспадкованих засновницьких (статутних) часток у земельному капіталі нації (статутному капіталі) на особистих рахунках кожного громадянина України (від народження – до смерті), котрий має лише єдине громадянство України. За попередніми розрахунками, розмір частки для початку становитиме в еквіваленті – понад 200 тис. дол. США.

– Забезпечення повноцінного захисту прав усіх громадян України щодо власності на землю та її природні ресурси як на природні об'єкти права власності Українського народу – основне національне багатство, а також прав власності на земельні ділянки як на об'єкти цивільних прав (приватна, комунальна і державна).

– Усунення причин корупції й олігархічного свавілля в процесі використання основного національного багатства України.

– Прозоре нагромадження коштів (узгоджено із бюджетним процесом) внаслідок раціонального використання природних об'єктів. Передбачається, що через два роки від початку звершення основного етапу комплексної земельно-ресурсної реформи буде задіяна в економіку України лише десята частина від доступних природно-ресурсних багатств, що в грошовому еквіваленті становитиме 9 трлн дол. США. Річні сукупні надходження (рентна плата, земельний податок – у середньому на рівні 1% від вартості природних об'єктів) до створеної Національної земельної комори України сумарно становитимуть 90 млрд дол. США. Ця сумарна величина збільшуватиметься щороку.

– Цілеспрямоване інвестування частини цих непозичених коштів (понад 50 млрд дол. США – щороку), починаючи із наступного року надходжень, на розвиток підприємництва (підтримку ініціатив, особливо малого і середнього бізнесу).

– Поступлення іншої частини доходів (понад 26 млрд дол. США) як дивідендів

на статутні частки в капіталі нації – на особисті рахунки кожного громадянина, котрий є живим та має лише єдине громадянство, або по 50 дол. США щомісяця. Прогнозується, що за умов інтенсивної участі працездатних громадян у системному звершенні комплексної реформи і більш раціонального природокористування впродовж трьох років поспіль ця сума може зрости до 70–80 млрд дол. США, або по 150 дол. щомісяця кожному такому громадянину, і так – позитивно...

– Участь цього непозиченого капіталу нації в ринкових земельних відносинах України, разом із стрімким зростанням інноваційної економіки України та регіональним розвитком, також стимулюватиме стабільність національної валюти, зниження облікової ставки НБУ, доступність кредитування...

– Вирішення екологічних проблем – у процесі природокористування.

– Повний захист національних земельних інтересів від глобального впливу та гібридної війни, особливо на ринкові відносини стосовно родючих ґрунтів.

– Формування збалансованого і комфортного простору життєдіяльності кожного громадянина, особливо в сільській місцевості, а також інших конституційно декларованих прав та інтересів всього Українського народу.

Вбачаємо, що рішучість Гаранта Конституції України стосовно практичної імплементації конституційних земельних норм як норм прямої дії, також забезпечить повноцінну реалізацію передвиборчої програми Президента України щодо «основного національного багатства...», зокрема «економічного паспорта українця»...

При цьому, надважливо, щоб небаїдуха високоосвічена українська наукова і педагогічна спільнота також доносила, здобуті нами нові знання «конституційного земельного прагматизму», які є конституційно вмотивованими, науково обґрунтованими і публічно обговореними, й такими, що розкривають сутність чинних земельних норм Основного Закону України як норм прямої дії...

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Ковалів О.І. «Когнітивна земельна економіка» – основний ключ до звернення земельної реформи в Україні як нової парадигми. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/10.pdf.
3. Ковалишин О. Теоретико-методологічні засади економічних та екологічних відносин прав власності на землю. Львів, 2019. 312 с.
4. Яковенко Р.В. Управління економічною системою України в умовах російської агресії. *Економіка та держава*. 2022. № 3. С. 49–52.
5. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М. Стратегічні напрями земельної політики в Україні до 2030 року. *Економіка та держава*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2021/7.pdf.
6. Ковалів О.І. Російський «слід» в реформі ринку землі. *День*. 7–8 трав. 2021. № 81–82. С. 11.
7. Ковалів О.І. Особливості земельних відносин та природокористування в інтересах Українського народу. *Ефективна економіка*. 2015. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4251>.
8. Kovaliv Oleksander. Теоретично-методологічні засади звернення земельної реформи в Україні як нова парадигма. *WSPYJPRACA EUROPEJSKA NR*. Warszawa. 2016. № 3 (10). P. 35–47.
9. Ковалів О.І. Звернення земельної реформи в Україні за когнітивним принципом позитивної часової переваги. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/24.pdf.
10. Ковалів О.І. Земля та її природні ресурси – основа подальшої внутрішньої політики в Україні на рентабельній основі (реальна програма дій). *Землепорядкування: наук.-техн. журнал*. 2003. № 3. С. 16–20.
11. Ковалів О.І. Звернення земельної реформи в Україні: нова парадигма: моногр. Київ: ДІА, 2016. 416 с.
12. Ковалів О.І. Головна неврегульована в Україні передумова погіршення якісного стану природних об'єктів. *Збалансоване природокористування*. 2020. № 4. С. 5–16.

REFERENCES

1. Konstytucja Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 30 [in Ukrainian].
2. Kovaliv, O.I. (2021). «Kognityvna zemel'na ekonomika» – osnovnyj ključ do zvershennja zemel'noji reformy v Ukrajinі jak novoji paradyghmy [«Cognitive land economy» – the main key to the accomplishment of land reform in Ukraine as a new paradigm]. *Efektynna ekonomika – Efficient economy*, 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/10.pdf [in Ukrainian].
3. Kovalyshyn, O. (2019). *Teoretyko-metodolohichni zasady ekonomichnykh ta ekolohichnykh vidnosyn prav vlasnosti na zemliu [Theoretical and methodological principles of economic and environmental relations of land ownership]*. Lviv [in Ukrainian].
4. Yakovenko, R.V. (2022). Upravlinnja ekonomichnoju systemoju Ukrajinі v umovakh rosijskoho aghresiji [Management of the economic system of Ukraine in the conditions of Russian aggression]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 3, 49–52 [in Ukrainian].
5. Tretjak, A.M. & Tretjak, V.M. (2021). Strategichni naprjamy zemel'noji polityky v Ukrajinі do 2030 roku [Direct strategic land policy in Ukraine until 2030]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 8. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2021/7.pdf [in Ukrainian].
6. Kovaliv, O. (2021). Rosiyskyy «slid» v reformi rynku zemli [Russian "trace" in the reform of the land market]. *Den' – Day*, 81–82, 11 [in Ukrainian].
7. Kovaliv, O.I. (2015). Osoblyvosti zemel'nykh vidnosyn ta pryrodokorystuvannja v interesakh Ukrajin'skoho narodu [Features of land relations and environmental management in the interests of the Ukrainian people]. *Efektynna ekonomika – Effective economy*, 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4251> [in Ukrainian].
8. Kovaliv, O. (2016). Teoretyčno-metodolohichni zasady zvershennja zemel'noji reformy v Ukrajinі jak nova paradyghma [Theoretical and methodological principles of land reform in Ukraine as a new paradigm]. *WSPUPRACA EUROPEJSKA NR, 3 (10)*, 35–47 [in Ukrainian].
9. Kovaliv, O.I. (2021). Zvershennja zemel'noji reformy v Ukrajinі za koghnityvnyj principom pozytyvnoji chasovoi preferenciji [The completion of the land reform in Ukraine according to the cognitive principle of positive hourly preferences]. *Efektynna ekonomika – Effective economy*, 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/24.pdf [in Ukrainian].
10. Kovaliv, O. (2003). Zemlja ta jiji pryrodni resursy – osnova podalshoji vnutrishnjoj polityky v Ukrajinі na rentnij osnovi (real'na prohrama dij) [Land and its natural resources are the basis for further domestic policy in Ukraine on a rent basis (real action program)]. *Zemleporjadkuvannja: naukovotekhnichnyj zhurnal – Land management: scientific and technical magazine*, 3, 16–20 [in Ukrainian].
11. Kovaliv, O. (2016). *Zvershennja zemel'noi reformy v Ukrajinі: nova paradyghma [Completion of land reform in Ukraine: a new paradigm]*. Kyiv [in Ukrainian].
12. Kovaliv, O. (2020). Gholovna nevreguljovana v Ukrajinі peredumova poghirshennja jakisnogho stanu pryrodnykh ob'ektiv [The main unregulated in Ukraine prerequisite for the deterioration of the quality of natural objects]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannja – Balanced nature management*, 4, 5–16 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції журналу 20.01.2022
Стаття доопрацьована автором 20.04.2022